

⁵⁵ Uo.

⁵⁶ KNIGHT 2000. 258. p.

⁵⁷ Uo.

⁵⁸ Uo.

⁵⁹ KNIGHT 2000. 258–259. p.

⁶⁰ ORLOV 1953. 259. p.

⁶¹ Uo.

⁶² Uo.

⁶³ Uo.

⁶⁴ KUN Miklós: *Az ismeretlen Sztálin*. Budapest, 2002. PolgArt Könyvkiadó, 251–252. p.

⁶⁵ KUN 2002. 440–445. p.

⁶⁶ KUN 2002. 298–299. p.

⁶⁷ *A Buharin és a trockisták elleni per gyorsírási jegyzőkönyve* (Report of court proceedings in the case of the anti-Soviet „Bloc of

rights and Trotskyites”. Moscow: People’s Commissariat of Justice of the USSR, 1938)

⁶⁸ Стенограмма. Бухаринско-троцкистского процесса. 2–12 марта 1938 г. Продолжение вечернего заседания 8 марта 193 года. hrono.ru/dokum/1938buharin/vec8-5-38-1.php

⁶⁹ Uo.

⁷⁰ Uo.

⁷¹ KNIGHT 2000. 259. p.

⁷² Uo.

⁷³ SZOLZSENYICIN, Alekszandr: *A Gulag szigetvilág*. Budapest, 1993. Európa Könyvkiadó, 477. p.

⁷⁴ Ida Averbachot 1938-ban szintén kivégezték.

upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3c/Genrikh_Yagoda_and_Ida_Averbakh_1922.jpg

Az első világháború következményeit Magyarország számára közismerten tragikus és gyászos következményekkel lezáró, 1920. június 4-én aláírt „karthágói jellegű” büntető béke feltételeit tartalmazó kiterjedt nemzetközi egyezmény rendelkezései között találhatóak azok a rendelkezések is, amelyek a Magyar Királyság „Európán kívüli érdekeit” számolták fel.¹ Ezek az érdekeltségek – jogosultságok és kiváltságok – nem friss, a háború során szerzett hódításokat vagy szerzeményeket jelentettek, hanem még korábban – a Habsburg, majd Osztrák–Magyar Monarchia idején – a világháborút jóval megelőzően megszerzett kedvezményeket és egyes távoli országokkal fenntartott békebeli kereskedelmi viszonyok, osztrák–magyar állampolgárok utazási, tartózkodási és ügyleti tevékenységének, valamint a Monarchia ottani konzuli tevékenységének kereteit foglalták magukban. Az akkori konzuli feladatok és funkciók közé tartozott a ma már ismeretlen „konzuli bírászkodás” is, amely a kiváltságok lényeges elemét jelentette európai államok számára az Európán kívüli országokkal kötött egyezményeik nemzetközi gyakorlatának klasszikus korszakában.

A Monarchia egykori „tengeren túli” érdekeinek és jelenlétének addig még fennálló – formálisan meg nem szüntetett – egyezményi örökségét felszámoló előírásokat mind a magyar, mind az osztrák békeszerződés² tartalmazta. A békerendezések által előírt kényszerű lemondások az egykori Monarchia mindkét alkotmányos alkotóegysége – immár önálló nemzetközi közjogi létezésének korszakában – számára megszüntette annak lehetőségét, hogy öröklhessék közös nagyhatalmi jogelődjüktől annak államközi szerződésekben biztosított jogait és kedvezményeit.

Az Osztrák–Magyar Monarchia Európán kívül gyakorolt jogosítványait biztosító és a világháborúig hatályban lévő nemzetközi szerződések között külön jelentőséggel bírtak azok az államközi egyezmények, amelyek a békeszerződés „szövetséges és társult hatalmai” közé tartozó országokra vagy az általuk addigra ellenőrzött területekre vonatkoztak. A győztes nemzetközi katonai és politikai koalíció közé tartozó aláíró államok közül a kérdéses

FORRÁS

Teschmayer Gábor – Törő Csaba

Magyarország „Európán kívüli érdekeinek” felszámolása a trianoni békeszerződésben

„Európán kívüli érdekeink” Nagy-Britanniát és Franciaországot közvetve (észak-afrikai protektorátusaik révén), valamint Kínát és Sziámot közvetlenül (a Monarchiával korábban kötött kétoldalú megállapodásaik révén) is érintették.

A békeszerződés IV. része tartalmazta mind az általános jellegű joglemondó, elismerő és elfogadó, mind az egyes országokra lebontott különös rendelkezéseket. Ezek értelmében Magyarország általánosságban kinyilvánította, hogy lemond „az Európán kívüli területekre vonatkozó mindazokról a jogokról, igényekről és kiváltságokról, amelyek a volt Osztrák–Magyar Monarchiát” megillették, valamint „mindazokról a jogokról, igényekről és kiváltságokról, amelyek őt bármely címen” a békeszerződés részes bármely államával szemben érvényesíthetett. Egyúttal kötelezte magát, hogy „elismeri és elfogadja mindazokat a rendszabályokat”, amelyeket a korábbi jogok tényleges gyakorlásának megszüntetése érdekében a győztes államok már foganatosítottak, vagy csak még azután fognak megtenni. Ezzel Magyarország lényegében előre hozzájárulását adta – „*charta blanche*” egyetértését biztosította – saját tengeren túli jogait felszámoló jövőbeli intézkedésekhez is (1921. évi XXXIII. tc. 79. cikk).

A további négy cím tartalmazta az egyes, nevesített országokra vonatkozó megszüntető rendelkezéseket, amelyek Marokkó, Egyiptom, Sziám és Kína esetében korábban jogszerűen létrejött, megszerzett jogok és kiváltságok megszüntetésének elfogadását rögzítették. A két észak-afrikai ország saját jogán, szuverén és önálló aláíróként nem részese ugyan a békeszerződésnek, de a felettük létrehozott protektorátusok – annak lényegi funkcióját gyakorolva – révén nemzetközi érdekviseletüket Marokkó esetében Franciaország, Egyiptom érdekeinek védelmét pedig Nagy-Britannia látta el. A két szövetséges antant nagyhatalom által megszerzett ellenőrzési és adminisztrációs jogosítványokkal össze nem egyeztethető harmadik államokat megillető jogosultságok, kiváltságok és mentességek felszámolása tehát protektori jogköreik lehető legteljesebb zavartalan biztosítása érdekében jelent meg a hazánkkal kötött békeszerződésben.

1. Marokkó

Marokkó esetében Magyarországnak le kellett mondania mindazon jogosultságokról, amelyek az Osztrák–Magyar Monarchiát multilaterális diplomáciai konferencián (Algecirás, 1906) elfogadott vagy kétoldalú (német–francia) megállapodásokban (1909 és 1911) rögzített és harmadik fél számára kiterjesztett kedvezményekként megillették. Ezen kiváltságok és jogok mellett természetesen azokat is kifejezetten fel kellett adnia, amelyeket a marokkói szultanáttal kötött kétoldalú megállapodások keretében biztosítottak a Monarchia számára. Hazánk kifejezetten vállalta, hogy „semmi esetre sem érvényesíthet ezeknek az okmányoknak alapján jogokat”, és kötelezte magát, hogy Marokkóra vonatkozó jövőbeni tárgyalásokba „semmiféle módon sem fog beleavatkozni” (80. cikk).

A Magyar Királyság kifejezetten elismeréséről kellett biztosítani a létrehozott francia protektorátust, amely egyértelművé tette a magyar joglemondás alapvető indokát. Magyarország kijelentette, hogy nemzetközi kötelezettségei szempontjából jogelődjének tekintett Osztrák–Magyar Monarchia által elismert marokkói francia protektorátus létesítéséből folyó összes következményt elfogadja, és ennek értelmében „lemond Marokkóban a kapitulációs jogokról” (81. cikk). A kapitulációs jogok tartalmát, személyi és tárgyi hatályát, terjedelmét a békeszerződés nem határozta meg. Ezek mibenlétét és részjogosítványait az oszmán birodalmi időkből származó

„kapitulációs szerződésekben” lefektetett egykori jogosultságok alapján lehetett meghatározni, amelyek a kedvezményezett államok számára lehetővé tette a területen kívüli joghatóság gyakorlását az Oszmán Birodalom tartományaiban és fennhatósága alá tartozó (függőségi) területeken. Ezen jogosítványok előírt feladása Marokkó (és Egyiptom esetében is) visszamenőleges hatállyal történt, mivel a békeszerződés egyértelműen a Monarchia és Franciaország, valamint Nagy-Britannia közötti hadiállapot beálltához kötötte, és ezért a hadüzenetük időpontjától (1914. augusztus 12.) megszűntnek kellett tekinteni azokat.

Ebből következően Magyarországnak tudomásul kellett vennie, hogy a marokkói kormány teljes cselekvési szabadsággal szabályozza az ott élő, tartózkodó vagy különböző kereskedelmi, illetve munkatevékenységet folytató magyar állampolgárok jogállását és letelepedésük feltételeit. Valamennyi magyar állampolgárt, valamint a magyar „védenceket” úgy kellett tekinteni, mint akik „ebbeli minőségükre alapítható kiváltságaikat az 1914. évi augusztus hó 12. napjától kezdve többé nem élvezik”, és ezért a korábban számukra biztosított, helyi joghatóságon kívüli státus helyett „reájuk nézve is a közönséges jog szabályai” lesznek irányadók (82. cikk).

2. Egyiptom

A békeszerződés rendelkezései szerint Magyarországnak egyiptomi érdekei tekintetében először is kifejezetten el kellett ismernie Nagy-Britannia 1914. évi december hó 18-án kihirdetett protektorátusát, és egyúttal kifejezetten lemondania az Osztrák–Magyar Monarchiát Egyiptomban (szintén még az Oszmán Birodalomtól egykor megszerzett) megillető kapitulációs jogokról. A kényszerű joglemondást ebben az esetben is a Monarchiának szóló brit hadüzenet napjáig (1914. augusztus 12.) visszamenőlegesen kellett megtenni (86. cikk). A kapitulációs jogok tehát közvetlenül nem a protektorátus létrehozása miatt, hanem a hadba lépés következtében, illetve annak pillanatára visszavetítve

kerültek megszüntetésre sajátos módon egy olyan ország esetében is, amely formálisan nem állt háborúban a Monarchiával, és akkor még (csak három hónappal később történik meg) brit felügyelet alá sem került szuverenitásának külső gyakorlása.

A kapitulációs jogok feladása következtében Egyiptom felszabadulva a Monarchiával szemben

Az algecirasi konferencia 1906-ban?

egykor fennálló – saját szabályozási joghatóságát korlátozó – nemzetközi kötelezettsége alól, immár a békeszerződés felhatalmazása alapján „teljes cselekvési szabadsággal” szabályozhatta területén „a magyar állampolgárok jogállását és letelepedésük feltételeit” (89. cikk).

Ugyanakkor a békeszerződés megerősítette a korábbi kapitulációs jogokat szükségessé tevő eredeti indokok és feltételek további fennállását is. Ugyanis azt is rögzítette, hogy mindaddig, amíg Egyiptomban megfelelő – „teljes hatáskörrel felruházott” – bírósági szervezet kerül felállításra, a magyar állampolgárok és vagyonuk fölött a bíraskodást brit konzuli bíróságok fogják gyakorolni (88. cikk). Habár az egyiptomi magyar konzul bírósági feladatokat tehát nem láthatott el, magyar állampolgárok jogvitái esetében és a jogállásukra vonatkozó szabályozást teljes mértékben a helyi hatóságok alakíthatták ki, továbbra is kívül maradtak az egyiptomi igazságszolgáltatási illetékességen bekerülve a brit korona külhoni igazságszolgáltatási „védőernyője” alá.

Azonban a Magyar Királyságnak nemcsak a kapitulációs jogokba foglalt jogosultságokra és kiváltságokra vonatkozó igényét kellett feladni, hanem valamennyi szerződést és megállapodást, amelyeket az Osztrák–Magyar Monarchia Egyiptommal kötött, a hadiállapot beálltának időpontjától hatályon kívül helyezni kellett nyilvánítani (87. cikk). Tehát lényegében a korábbi kiváltságok feladásán túlmenően minden létező egyezményes kapcsolat teljes és átfogó megszüntetését is kiróta a békeszerződés. Ezek új szerződésekkel történő lehetséges pótlása természetesen a protektorátusi jogköröket érvényesítő brit hozzájárulás függvényévé vált. Egyúttal – hasonlóan Marokkó helyzetéhez – a békeegyezmény Magyarország számára egyértelmű tartózkodási kötelezettséget is előírt az Egyiptomot érintő jövőbeli tárgyalásokba történő bármiféle beleavatkozástól.

3. Sziám

A két közvetlenül hadviselő félként megjelenő ország közül, ahol a Monarchia korábban kiváltságokat és külön jogosultságokat szerzett területen kívüli joghatóságának gyakorlására, Magyarországnak a sziámi királysággal

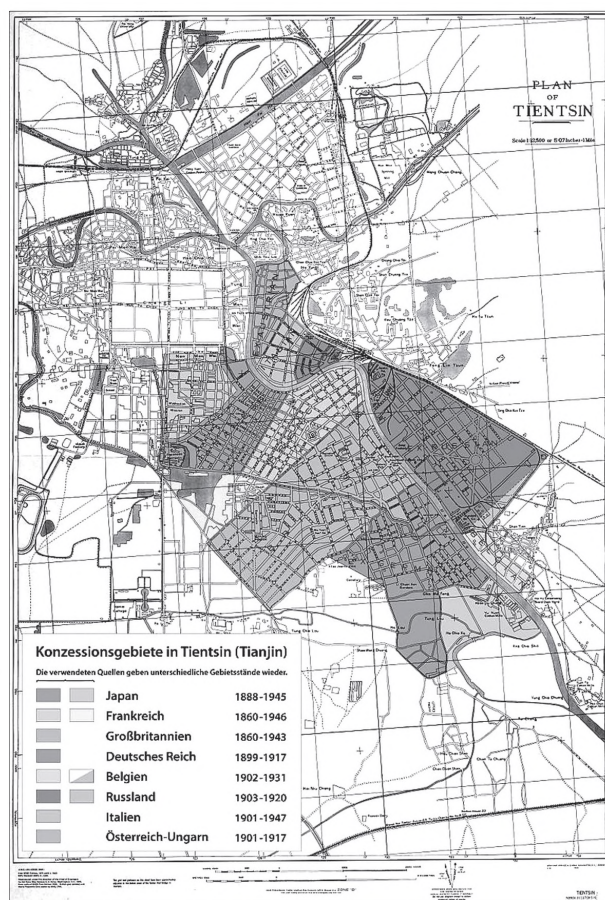
szemben is le kellett mondania lehetséges nemzetközi szerződéses örökségéről.

Sziám vonatkozásában is kifejezetten el kellett ismernie, hogy az egykori Osztrák–Magyar Monarchia valamennyi szerződése, egyezménye vagy megegyezése generálisan megszűnt a békeszerződés rendelkezése szerint. Bármiféle korábbi szerződéses kapcsolat jogutódlás nélküli folytatásának kizárása megelőzte „az ezekből származható jogok, igények vagy kiváltságok” gyakorlására vonatkozó esetleges jövőbeli magyar igény felmerülését. Ezen jogosultságok közül a békeegyezmény külön kiemelte és kifejezetten rögzítette a Sziámban korábban gyakorolt konzuli bíraskodás jogának megszűnését. Valamennyi szerződéses keretet és jogalapot a sziámi királyság Németországgal és a Monarchiával szembeni hadba lépésének – 1917. július 22. – napjára visszamenőleges hatállyal szüntették meg (94. cikk).

4. Kína

A trianoni szerződéssel megszüntetett lehetséges magyar „tengerentúli érdekek” körében a kínai császárság jelentette azt a másik, győztes szövetséges hadviselő félként megjelenő és a Monarchiát is korábban kiváltságokban létesítő államot, ahol Magyarországnak fel kellett adnia lehetséges megörökölhető jogosultságait háborús vesztesékként. Az előírt békekötelezettségek szerint a Magyar Királyság Kína javára kifejezetten lemondott

„mindazokról a kiváltságokról és előnyökről, amelyek őt az 1901. évi szeptember hó 8-án Pekingben aláírt záró jegyzőkönyvnek”, valamint különböző kiegészítő okmányainak rendelkezései alapján megillették.⁴ Kína esetében a békeszerződés külön nem emelte ki a konzuli bíraskodást vagy más részjogosítványt, de az általános joglemondás részeként Magyarország azt a jogát is elveszítette. A jogosultságok megszűnését Kína esetében is annak a Monarchiával szemben is életbe léptetett hadiállapot beálltának napjáiig – 1917. augusztus 14. – visszamenőlegesen kellett elfogadnunk és egyben *expressis verbis* lemondani Kína javára a hivatkozott 1901-es pekingi jegyzőkönyv (amely számos egyéb kérdés mellett éppen a külföldiek ellen az ún. „boxerlázadás” során elkövetett vérengzések és pusztítás miatt tartalmazott erre vonatkozó egyértelmű előírásokat a kínai állam számára) alapján

Tiencsini koncessziós zónák⁵

Magyarországot megillető valamennyi lehetséges kártérítési igényéről (97. cikk).

Ezen túl azonban Magyarországnak a Monarchia számára korábban biztosított „közigazgatási koncesszió” megtestesítő – a kínai hadüzenet idejére már másfél évtizede osztrák–magyar igazgatás és joghatóság alá tartozó – kínai területen fennálló jogok folytatására vonatkozó lehetséges igényeit is fel kellett adnia. Sajátos megfogalmazással a békeszerződés előírása szerint Magyarország hozzájárult „a Kínai Kormánytól elismert azoknak a megegyezéseknek hatályon kívül helyezéséhez”, amelyek alapján „a tien-tsin osztrák–magyar telep” – amely addigra ugyan már három éve kínai ellenőrzés alatt állt, mivel a hadiállapot beállta után kínai alakulatok szállták meg – feletti átengedett joghatóság formálisan még fennállt. Mivel a Monarchia is egyrészt egy többoldalú megállapodás – az 1901-es pekingi rendezés kínai állami jogátruházó engedményei – jogosultjaként, másrészt a kínai hatóságokkal elért kétoldalú külön megállapodások alapján gyakorolhatta a „közhatalmi koncesszióját”, ezért a magyar jogosultságok megszüntetésére vonatkozó kínai intézkedéseket szelektíven és célzottan, a többoldalú általános jogalapot hatályban tartva és a többi továbbra is fennálló külföldi jogosultság megzavarása nélkül kellett végrehajtani.

A magyar joglemondással és a korábbi engedményt hatályon kívül helyező intézkedésével Kína ugyan visszanyerte az említett területek fölött „teljes felségjogainak gyakorlását”, ugyanakkor azonban a békeszerződés rendelkezései szerint a visszaszerzett szuverén fennhatóságát nem használhatta más külállamok korlátozására a korábbi osztrák–magyar ellenőrzés alatt álló városrészen. Az aláíró nagyhatalmak hagyományos gyakorlatukat folytatva biztosították, hogy Kína ne zárhassa el az adott területet a külvilág elől, hanem egy korábbi nevesített kedvezményezett jogutódjai jogainak megszüntetésével egyidejűleg Kína vállalta, hogy „ezeket a területeket a nemzetközi letelepedés és kereskedelem számára megnyitja” (100. cikk).

TESCHMAYER, GÁBOR – TÖRŐ CSABA

Beseitigung der „Interessen Ungarns außerhalb Europas” im Vertrag von Trianon (Zusammenfassung)

Der Aufsatz möchte die Folgen des Ersten Weltkrieges durch die Analyse des für Ungarn bekanntlich tragisch und trauervoll endenden, am 4. Juni 1920 unterzeichneten Friedensvertrags von Trianon darstellen und klarmachen, aus welchem Grund die „außerhalb von Europa liegenden Interessen“ der Monarchie hinsichtlich eines Rechtsnachfolgestaats nämlich des Königreichs Ungarn abgeschafft wurden. Diese Interessen – Berechtigungen und Privilegien – stellten keine neuen, während dem Krieg erworbenen Eroberungen oder Erwerbe dar, sondern noch früher – während der Habsburg-, dann Österreichisch-Ungarischen Monarchie – lange vor dem Weltkrieg erworbene Begünstigungen und mit einzelnen fern liegenden Staaten bestehende friedensmäßige Handelsverhältnisse, diese umfassten auch den Rahmen der Reise-, Aufenthalts-

5. Összegző megállapítás

A korábban a Monarchia által érvényesen megkötött és hatályos egyezmények alapján gyakorolt jogosultságokat és kedvezményeket nem azért szüntették meg, mert alapvetően igazságtalan, előnytelen vagy az akkori nemzetközi jogi gyakorlattal bármilyen módon is összeegyeztethetetlen szerződési gyakorlatot vagy jogellenes állapotot tükröztek volna. A Monarchia jogutódjai számára az örökül hagyott jogosítványai és kiváltságai mind a két észak-afrikai, mind a két ázsiai ország esetében is fenntarthatók és érvényesíthetők maradtak volna, ha hazánk nem a világháború vesztes oldalán írja alá a békeszerződést. Ennek egyértelmű illusztrációja, hogy a békeszerződés nem tartalmazott a kérdéses felszámolandó egyezményeket elítélő állásfoglalást vagy indoklást. Az akkor folytatódó államközi gyakorlat is szemléltette a Monarchia egykori tengerentúli egyezményeiben elért eredmények jogszerűségét, hiszen a szövetséges hatalmak és országok továbbra is fenntarthaták és gyakorolhatták ugyanolyan jogosultságait és kiváltságait akár ugyanazon (például Kína) vagy más államok területén, ahol mindazokat teljes mértékben és átfogóan megszüntetni rendelték Magyarország és Ausztria számára.

A fenti körülmény alapján tehát megállapítható, hogy a teljes nemzetközi jogi önálló jogalanyiságát visszanyert Magyarország lehetséges nemzetközi jogi örökségét jelentő és „Európán kívüli érdekeit” biztosító jogosultságok és kedvezmények megszüntetésére az ország nemzetközi mozgásterének lehető legteljesebb korlátozása érdekében került sor a békeszerződés más megtorló és korlátozó rendelkezéseinek kiegészítéseként. A Monarchia jogutódjaként megjelenő Magyar Királyság jövőbeni külkapcsolataiban érvényesíthető lehetséges igényeinek kizárása érdekében kerültek a négy ország javára történő jogfeladást és felmondásokat rögzítő rendelkezések a békeegyezmény előírásai közé.

und Geschäftstätigkeiten der österreichisch-ungarischen Staatsbürger sowie der dortigen konsularischen Tätigkeit der Monarchie. Die Vorschriften über den Abbau der bis dahin noch bestehenden – formal nicht aufgehobenen – durch Abkommen gesicherten Erbschaft der damaligen „überseeischen“ Interessen und Anwesenheit der Monarchie waren sowohl im österreichischen als auch im ungarischen Friedensvertrag enthalten. Die durch die Friedensregelung vorgeschriebenen zwangsmäßigen Verzichtes stellten für beide verfassungsmäßigen Einheiten der ehemaligen Monarchie – in der Phase des bereits selbstständigen internationalen öffentlich-rechtlichen Bestehens – die Möglichkeit dafür ein, dass sie von ihrem gemeinsamen Großmacht-Rechtsvorgänger ihre in zwischenstaatlichen Verträgen gesicherten Rechte und Begünstigungen erben.

Die laut den früher durch die Monarchie gültig abgeschlossenen und wirksamen Abkommen ausgeübten Berechtigungen und Begünstigungen wurden nicht deshalb eingestellt, weil sie grundsätzlich eine ungerechte, unvorteilhafte oder mit der damaligen internationalen Rechtspraxis auf irgendwelche Weise unvereinbare Vertragspraxis oder rechtswidriges Ergebnis gespiegelt hätten. Für die Rechtsnachfolger der Monarchie wären die geerbten Berechtigungen und Begünstigungen sowohl bei den beiden nordafrikanischen, als auch bei den beiden asiatischen Staaten nachhaltig und durchsetzbar geblieben, wenn Ungarn den Friedensvertrag nicht als ein Verlierer des Weltkrieges unterzeichnet hätte.

Laut der Analyse kann man feststellen, dass die Aufhebung der die mögliche internationale rechtliche Erbschaft

von dem die vollständige selbstständige Rechtspersönlichkeit nach internationalem Recht zurück gewonnenen Ungarn darstellenden und „außerhalb von Europa liegenden Interesse“ sichernden Berechtigungen und Begünstigungen mit dem Ziel der möglichst vollständigen Einschränkung des internationalen Spielraums des Staates als Ergänzung der anderen repressiven und beschränkenden Bestimmungen des Friedensvertrags durchgeführt wurde. Zwecks des Ausschlusses der in den zukünftigen Außenbeziehungen durchsetzbaren möglichen Ansprüche des als Rechtsnachfolger der Monarchie erscheinenden Königreichs Ungarn wurden die zu Gunsten der viel Staaten erfolgenden Rechtsverzicht und Kündigungen festgelegten Bestimmungen zu den Vorschriften des Friedensvertrags aufgenommen.

Jegyzetek

- ¹ Az Északamerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nicaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb–Horvát–Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh–Szlovákországgal 1920. június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről szóló 1921. évi XXXIII. tc. 79–101. cikk.
- ² *Treaty of Peace with Austria*. Saint Germain-en-Laye, 10 September 1919. Articles 95–117.

³ upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9e/AlgecirasConferen-1906.jpg

⁴ *Settlement of Matters Growing out of the Boxer Uprising* (Boxer Protocol). 7 September 1901. www.loc.gov/law/help/us-treaties/bevans/m-ust000001-0302.pdf

⁵ en.wikipedia.org/wiki/Concessions_in_Tianjin#/media/File:Karte_der_Konzessionsgebiete_in_Tientsin.jpg

1. 2019 május idusán került(ek) ünnepélyes bemutatásra Pálmány Béla *A magyar rendi országgyűlések történeti almanachja 1790–1812* című kötete(i), melyek a szerző monumentális sorozatának harmadik része(i). A többes számot indokolja a mű kétkötetes (közel kétezer oldalas) volta. Pálmány Béla tekintélyes sorozatának korábban megjelent részei az 1848/49. évi első népképviseleti országgyűlés¹ és a reformkori diéták (1825–1848)² történeti adattárjai. Az 1848/49. évi népképviseleti országgyűlés történeti almanachjának összeállítása közel ötven magyar történész kooperációjának és Pálmány szerkesztői munkájának volt az eredménye, amelyben az első népképviseleti diéta képviselőinek és felsőházi tagjainak életét és parlamenti tevékenységét elbeszélő, életrajzi formában dolgozták fel. A következő munka a reformkor (1825–1848) bő két évtizede alatt tartott hat rendi diéta résztvevőinek életútját ismerteti. S az idén megjelent harmadik résszel, mintegy trilógiává bővülve a sorozat teljes egészében lefedi a magyar újkor nyitányától számítandó felvilágosult, majd liberális eszmék hatása alá kerülő reformtervezetek évtizedeit, azaz a korszak diétáinak szemlélyi összetételét.

2. Pálmány Béla kivételes munkabírási tudományosan felvértezett levéltáros, akinek tömérdek forrást kellett felkutatnia és áttanulmányoznia, hogy teljesíthesse vállalását. Missziója a magyar rendi országgyűlés utolsó év-

KÖNYVEKRŐL

Heil Kristóf Mihály

A rendi országgyűlések tablói (1790–1812) Pálmány Béla könyvéről

Pálmány Béla: *A magyar rendi országgyűlések történeti almanachja (1790–1812)*. 1–2. kötet
Budapest, 2019. Országház Könyvkiadó, 1972 p.
ISBN 978-615-5948-04-6

tizedei (1790–1848) politikai osztályának prozopográfiai feltérképezése és közététele. Pálmány Béla az almanachirodalmon túl is számos publikáció jegyzője. Ugyancsak az archontológia mint történeti segédtudomány hatása figyelhető meg a reformkori pozsonyi követekről írt tanulmányában.³ Bár Pálmány nevét látva elsősorban az országgyűlési almanachok végtelennek tűnő jegyzeteire asszociál a (jog)történész, de említésre méltóak Pálmány 16–19. század közti Nógrád megyéről írt tanulmányai.